Liebesträume van Franz Liszt in All About Eve

“BILL HOUDT VAN DE ACTRICE MARGO CHANNING, NIET VAN DE MENS”

*Het leven is vluchtig en vergankelijk, maar liefde bestaat voor altijd. **Liebesträume** van Franz Liszt is een emotionele achtbaan, die geldt als metafoor voor de gemoedstoestand van de beroemde theateractrice in **All About Eve** (1950). Zij begint zich te realiseren dat de jonge garde staat te trappelen om haar plaats in de spotlights over te nemen.*

Tekst: COR OLIEMEULEN

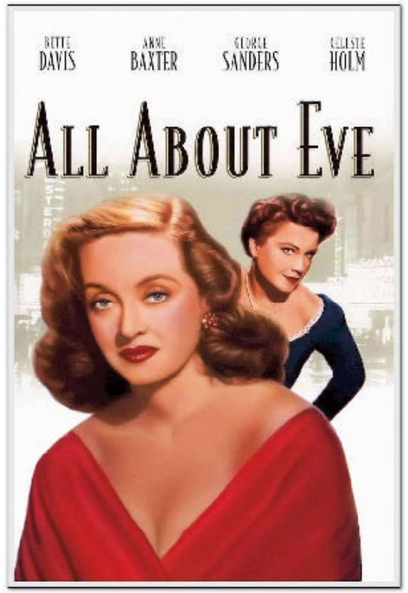

HET VERHAAL

Margo Channing (Bette Davis) wordt geadoreerd door Eve Harrington (Anne Baxter). Nadat Eve na een voorstelling mag kennismaken met Margo en een zielig verhaal vertelt, wordt ze direct opgenomen in de kleine kring rond de actrice. Eve is nu de rechterhand van Margo, die zich echter snel begint te ergeren aan de voorbeeldige toewijding van Eve. Bovendien verrast Eve iedereen met haar acteertalent en confronteert ze Margo op die manier met haar vergankelijke glorie. Je kunt stellen dat Bette Davis in *All About Eve* van Joseph L. Mankiewicz een afspiegeling van zichzelf speelt: een veertiger op de toppen van haar kunnen, maar gedoemd om binnen afzienbare tijd te worden vervangen door jonge vrouwelijke collega’s. Typerend is het kleine rolletje van de toen nog onbekende Marilyn Monroe, die met gemaakte glimlach en pronte boezem haar talenten presenteert aan een producent op Margo’s feestje. De rol van Davis is onovertroffen: krachtig en kwetsbaar tegelijk. Ze is charmant, melodramatisch en gezegend met bijtende humor. En dan zijn er nog die beroemde grote ogen en die eeuwige sigaret. Haar stem klinkt schor, want Davis had tijdens de opnames een gesprongen bloedvat in haar keel, veroorzaakt door een schreeuwpartij tijdens een van haar ruzies met haar derde echtgenote, William Grant Sherry, met wie ze destijds in scheiding lag. Maar zoals dat vaker ging in het oude Hollywood, én met Bette Davis, was de volgende geliefde niet ver weg, want tegenspeler Gary Merrill zou niet alleen tijdens, maar ook ná de film met de actrice in het huwelijksbootje stappen.

DE SCÈNE

Margo zit naast de pianist. Ze oogt en klinkt triest. Met beide handen omklemt ze haar zoveelste glas martini. Margo verzoekt de pianist *Liebesträume* te spelen. Alweer? Dit is al de vijfde keer achterelkaar! Toneelregisseur Bill Simpson komt bij zijn acht jaar oudere geliefde informeren wanneer het feestje begint, want er klinkt alleen maar treurige muziek en de gasten willen dansen. Bill moet niet zo zeuren, vindt Margo. Hun ironische onderonsje wordt onderbroken door toneelproducent Max Fabian, die zegt dat hij last van brandend maagzuur heeft. Margo krabbelt voorzichtig op en zegt tegen Max dat hij een pot zuiveringszout krijgt. Helemaal voor hem alleen en met zijn naam erop. Margo neemt een slokje van haar martini, strijkt langzaam door haar haren en glimlacht. “Ik houd van je, Max”, verzekert ze hem hakkelend en loopt vervolgens alvast voor hem uit naar de badkamer. “Hoor je”, vraagt Max aan Bill. “Ze houdt van mij, als een vader. En ze is dronken.”

DE MUZIEK

Het bewogen leven van Franz Liszt is al meer dan tien keer verfilmd, zoals in het Mexicaanse historische drama *Dreams of Love* (1935), *Lola Montès* (1955) van Max Ophüls en *Song Without End* (1960) met Dirk Bogarde. Ronduit over the top wordt de Hongaarse componist geportretteerd in het krankzinnige *Lisztomania* (1975) van de Engelse regisseur Ken Russell, die The Who-zanger Roger Daltrey al eerder dat jaar in de rockmusical *Tommy* diens extravagante registers liet opentrekken.
Het is de vraag of Liszt er in werkelijkheid een evenzo hedonistische levensstijl op nahield, maar de term ‘Lisztomania’ – bedacht door de Duitse schrijver Heinrich Heine – kwam niet zomaar uit de lucht vallen. Liszt was al een legende bij leven en tijdens een optreden in 1841 in Berlijn sloeg pas goed de vlam in de pan toen vrouwelijke fans gingen gillen en vochten om zijn zijden zakdoeken en fluwelen handschoenen. Liszt was niet alleen gezegend met een knap voorkomen, met zijn virtuoze romantische pianospel en expressieve gezichtsuitdrukkingen wist hij zijn toehoorders tot een mystieke extase op te zwepen.
Liebesträume is een set van drie solopianowerken van Liszt, die hij publiceerde in 1850. Hij noemde elk van de drie stukken *Liebesträume*, aanvankelijk opgevat als liederen naar gedichten over liefde en dood van Ludwig Uhland en Ferdinand Freiligrath. Het derde stuk, *Liebestraum Notturno S. 541, nr. 3*, is opgesplitst in drie secties, elk gedeeld door een snelle cadens, die behendig vingerwerk en een zeer hoge mate van technische vaardigheid vereist. Dit laatste stuk is het populairst, want het is het meest treurige en gepassioneerde van de drie. *“O lieb, so lang du lieben kannst”*, begint het oorspronkelijke lied, waarin iemand wordt herenigd met een verloren liefde in een droom, om vervolgens terug te keren naar de realiteit, waar die liefde niet langer bestaat. Wanneer het karakter van Bette Davis dronken achter de piano hangt en maar geen genoeg kan krijgen van de hartverscheurende variaties op steeds dezelfde melodie, lijkt zij zich te realiseren dat de liefde voor haar eindig is. Margo vraagt zich hardop af of haar geliefde Bill is gevallen voor haar als actrice of voor haar als mens. Maar ondanks het verdriet dat in *Liebestraum, nr. 3* is ingebed, resoneert het vermogen van liefde om zelfs de dood te overstijgen, getuige de slaperige coda, die niet alleen een melancholisch, maar ook een hoopvol gevoel achterlaat. Ook bij de wispelturige Margo, hoewel zij een tijdje later in de auto *Liebesträume* op de radio hoort en de muziek dan afdoet als sentimenteel gedoe, misschien omdat ze dan nuchter is.
Niemand minder dan Elvis Presley was fan van Liszts pianominiatuur, die hij gebruikte als inspiratie voor zijn liedje *Today, Tomorrow and Forever* in de film *Viva Las Vegas*. Ook The King veroorzaakte in zijn hoogtijdagen een manie bij zijn vrouwelijke fans. Zij wierpen de zanger tijdens optredens veelvuldig slipjes toe. Franz Liszt hoefde zich ruim een eeuw eerder niet te bezondigen aan schokkende bewegingen van het pelvis, maar wist slechts zittend achter het klavier zijn onverwoestbare onweerstaanbaarheid te etaleren. «